

Crítica

- ALADRO, Jordi; RODRÍGUEZ CEPE-DA, Enrique. *Cartes inèdites de Joan Amades entorn de les xilografies gironines*. Girona: Ajuntament, 2003. 142 p.
- ALBERCH I FUGUERAS, Ramon. *Històries de Catalunya (brui-xes, capellans i bandolers)*. Girona: CCG, 2003. 220 p.
- AMETLLA, Roser. *La clau de tots els secrets*. Barcelona: Quaderns Crema, 2003. 132 p.
- ARAGONÈS I PUIG, Neus. *Carles Bosch de la Trinxera i l'excur-sionisme*. Barcelona: Cossetà-nia, 2003. 70 p.
- ARBETERA MIRA, Letizia. *Joies per a la vida: col·lecció Lázaro Gal-diano*. Girona: Caixa de Girona, 2003. 250 p.
- ARBONÈS, Jordi. *Girona, el pes de la metròpoli*. Barcelona: Flor del Vent, 2003. 191 p.
- BALSACH, Maria-Josep [traducció de Maria Pertile]. *Lo Sguardo in esilio: Gabriel Morvay tra la Catalogna e Cremona*. Milà: Skira, 2003. 83 p.
- BERNAL, Àngels; CASADEMONT, Miquel; MAYANS, Antoni. *La documentació catalana a Sala-manca*. Barcelona: AAC, 2003. 154 p.
- BOIX, Lurdes. *Història del Carnaval a l'Escala*. L'Escala: Ajunta-ment, 2003. 253 p.
- BOVER I PAGESPETIT, Andreu; OLI-VERAS I PUIG, Josep M. *Arqui-ctures de l'aigua*. Salt: Museu de l'Aigua de Girona, 2003. 182 p.
- CALZADA I SALAVEDRA, Arcadi. *Oteiza, el obrera metafísico*. Girona: Caixa de Girona, 2003. 254 p.
- CANTÓ I PAGÈS, Josep; MASCORT I VERT, Antoni. *Episodis de la història de Llagostera: Segles XVI-XVII*. Llagostera: Ajuntament, 2003. 105 p.
- CARRERAS I PLANAS, Carla. *L'Herència deweyana: la "Philosophy for children" de Matthew Lipman i les bases del coneixement*. Girona: Documenta Uni-versitària, 2003. 250 p.
- CARRERES I PÉRA, Joan. *Els goigs de mossèn Cinto*. Barcelona: Claret, 2003. 222 p.

Les memòries d'un alcalde gironí

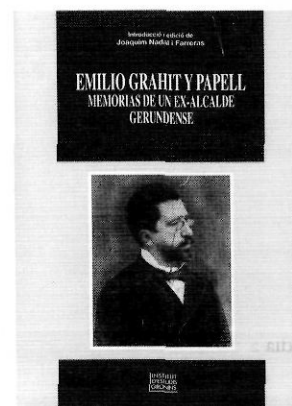
Emilio Grahit y Papell. Memorias de un ex-alcalde gerundense.

Introducció i notes de JOAQUIM NADAL I FARRERAS. Institut d'Estudis Gironins. Girona, 2003. 216 p.

Abans que l'historiador i exalcalde Joaquim Nadal i Farreras comentés i edités aquestes memòries que han romàs inèdites fins al 2003, Emili Grahit i Papell (Girona 1850-1912, advocat i polític, fill d'una família liberal de classe mitjana, fet aquest que li va permetre anar a estudiar dret a Barcelona) era conegut en el món de la cultura pels seus treballs d'història sobre els setges de Girona (1808-1809), com a biògraf de Francesc Eiximenis i com a estudiós de l'inquisidor Eimeric i del cardenal Margarit. Potser sobta una mica que un col·laborador en català de *La Renaixença*, membre de la societat Jove Catalunya i participant en la fundació de l'Associació Literària (1872) i la *Revista de Girona* (1876) escrivís, en castellà, unes memòries en defensa pròpia que, no ens enganyem, no són gran cosa. Aquesta castellanització potser s'explica perquè Grahit es va refugiar en l'alta cultura i va deixar de banda la incipient reivindicació catalanista que propugnava, entre altres mesures, estendre el català a tots els àmbits del saber. La

prosa de les memòries de Grahit és eixuta i poc brillant. El seu discurs sec i autojustificatiu recorda l'estil oficial de la *Gazeta de Madrid*. No hi ha cap descripció de Girona i de la seva gent, amb una mica de color i de nervi, que pugui servir de far orientatiu en la foscor. L'obra, editada per Nadal (que ens hauria agradat veure completada amb un índex onomàstic de persones i d'institucions, que sempre fa molt de favor), és, malgrat les seves limitacions, un document notable que ens ajuda a interpretar i conèixer millor com era Girona el darrer quart del segle XIX, entre 1874 i 1898, durant la primera etapa de la Restauració, caracteritzada per l'estabilitat en el camp polític i social i per la força del caciquisme com a mecanisme de reproducció social que dominava bona part de la societat espanyola.

Sort n'hi ha del dens i minuciós estudi de l'historiador i catedràtic d'història contemporània Joaquim Nadal i Farreras que encapçala les memòries: a més d'anotar el text detalladament, analitza els mecanismes de la vida local i ofereix al lector una panoràmica crítica de l'època i el context de la Restauració a Girona, Catalunya i Espanya, que al Principat mantenia certs particularismes que acabaren amb el desafecte de la classe política catalana, la qual s'obrí cap a un tímid regio-

nalisme conservador. Com molt bé assenyala Nadal, el món de la Restauració a Girona (qüestió aquesta també treballada per Joan Puigbert) «era més per omisió que per acció». El sistema polític estava molt controlat pel governador civil de torn, que amb les lleis electorals vigents deixava poc marge d'actuació als administradors locals. Els ajuntaments no disposaven tampoc d'un finançament eficaç. Enmig d'aquesta grisor, Emili Grahit, un polític hàbil, que va ser alcalde de Girona per Reial ordre entre l'1/7/1887 i el 25/4/1891, víctima de les limitacions del sistema, va intentar exercir el seu càrrec infiltrant-se per les esquerdes que oferia la política convencional, en una ciutat que superava amb prou feines els 15.000 habitants. Va mantenir un estira i arronsa constant amb les autoritats provincials sobre el tema de gestió de les fortificacions i les muralles ja en desús, va prestar atenció al parc de la Devesa, va concloure el pro-

jecte de l'enllumenat públic, va pavimentar el gual de l'Onyar, va refer el dèficit públic de l'administració local, etc. També va posar en funcionament el mercat de les Peixateries Velles, va impulsar l'ensenyament primari, i es preocupà perquè els funcionaris anessin cada dia a treballar. En el camp de la cultura, Grahit treballà per aclimatar a la ciutat els primers fermentos de la Renaixença cultural, amb l'aparició d'entitats com l'Asociación Literaria, els homes de la *Revista de Gerona*. En aquest sentit també s'ha de valorar el ressorgiment dels estudis històrics, els lligams que els intel·lectuals gironins (Grahit, Pella i Forgas, Botet i Sisó o J. Riera i Bertran -alcalde de Girona el 1873- i molts altres) mantenien amb els seus homònims de Barcelona, etc. Les memòries contenen algunes pàgines sucoses que ens deixen entreveure l'absentisme declarat que hi havia entre els funcionaris de l'Ajuntament, la grisor covada d'aquell provincianisme. Unes cartes creuades entre Grahit i el diputat P. Quintana fan referència a l'eixamplament de Girona amb el rerefons de l'enderrocament de les muralles.

Una part de Girona tal com la coneixem avui (la seva transformació amb l'expansió cap al pla, l'adequació de la xarxa ferroviària) deu molt a Emili Grahit, perquè, tot i les limitacions i les contradic-

cions de la Restauració, va ser un polític que va treballar de valent per la ciutat, encara que no se'n sortís del tot, potser perquè era una víctima més del sistema. Ell mateix reconeix en aquestes memòries que entre els plantejaments polítics de la Restauració i les necessitats de la societat hi havia cada dia un abisme més gros. Algunes de les contradiccions, no totes, en què vivia la ciutat no es van superar fins als primers anys del segle XX.

Pep Vila

La processó i la Passió de Mieres

MASSIP, Francesc;

PRAT, Joan; VILA, Pep.

La processó dels Dolors de Mieres i la representació de la Passió.

Quaderns de les 7 Sivelles, núm. 5.

CCG Edicions /

Ajuntament de Mieres.

Girona, 2003. 96 p.

No fa gaire que ressenyàvem, en aquestes mateixes pàgines, una interessant obreta de Josep M. de Solà Morales sobre la Congregació dels Dolors de Besalú, acabada de reeditar. Doncs bé, gairebé de manera simultània, el divendres de Dolors d'enguany va aparèixer aquest estudi sobre la celebració de la festa de la Mare de Déu dels Dolors a Mieres, una altra localitat garrotxina marcada pel fenomen dolorós, on aquesta

celebració conserva un caràcter —ens atreviríem a dir— primigeni que, com saben els que hi han assistit, colpeix el visitant. Com indiquen els autors, a diferència del cas de Besalú, a Mieres és gairebé impossible enfocar l'estudi del fet des del punt de vista de l'associacionisme religiós d'àmbit local en època moderna, atesa la manca de fonts documentals. A Besalú l'anàlisi de la processó actual, combinada amb aportacions de la recerca històrica, ens parla de la manera com la Congregació es representava simbòlicament en el segle XVIII i, alhora, de com els congregants han anat corregint, amb el pas del temps, aspectes d'aquesta mena d'«autoretrat». A Mieres, per contra, la mateixa processó i la Passió que l'acompanya són les úniques fonts que ens resten per mirar de respondre aquesta mena d'interrogants. Els tres autors del treball, doncs, cenyits com es troben a la font, van més enllà d'aquest interès, i ho fan tot valorant les especificitats de la manifestació mierenca, especialment de la representació de la Passió, l'única de Catalunya que encara es representa dins l'església. L'advertiment sobre la migradesa de les fonts que llegim a la introducció contrasta, en realitat, amb el suc que en saben treure els autors i amb els resultats notabilíssims que obtenen. A part de les necessàries descripció i anàlisi del desenvolupament dels actes —des d'un punt de vista que qualificari-

em d'etnogràfic—, val a dir que el llibre aconsegueix explotar eficaçment una sèrie d'interessats filons: així, la processó i Passió de Mieres són contextualitzades en els marcs de la devoció dolorosa i el seu fenomen processional específic, de les fundacions servites a Girona i la difusió dels terços ordes dolorosos, i finalment de les representacions de la Passió dins i fora dels temples a Catalunya des de la baixa edat mitjana fins avui. Aquest context ampli i adient es complementa amb la recuperació d'un treball previ de Lluís Batlle i Prats, amb l'edició d'una breu però interessant consuetud parroquial de 1962, amb un recull fotogràfic i, sobretot, amb la identificació del text de la Passió (amb la qual cosa, de passada, s'obté un bon criteri de datació). És aquest darrer aspecte, potser, el que dóna més joc: permet comparar el text original (1773) amb la versió que se'n representava el 1962 recollida per Batlle i amb la qual s'executà el 2002 una lectura diacrònica que es presta a diverses i interessants conclusions. És estimulant veure com aquests darrers anys s'ha anat reconeixent el valor cultural, social i científic (patrimonial, en un mot) de les manifestacions doloroses a les comarques gironines, i com aquest reconeixement es reflecteix en un nombre de publicacions que, a poc a poc, s'incrementa.

Marc Sureda

- CERCAS, Javier. *El mòvil*. Barcelona: Tusquets, 2003. 120 p.
- CIURANA, QUIM [et al.]. *Pràctiques d'enginyeria de processos de fabricació*. Girona: Universitat de Girona, 2003. 143 p.
- CLARA, Josep. *Excursions abans de l'excursionisme. Quatre recorreguts per terres gironines a mitjan segle XIX: d'Heras de Puig, Fénech, Reclus, Justo*. Girona: CCG, 2003.
- COL·LEGI MARISTES DE GIRONA. *La meua ciutat, Girona*. Barcelona: Planeta, 2003. 157 p.
- Concurs d'idees*. Girona: Col·legi d'Arquitectes de Catalunya, 2003. 44 p.
- COROMINES, Xavier; CURBET, Quim. *A peu i en bicicleta de Girona a Sant Feliu per la via verda*. Barcelona: Quatre Cantons, 2003. 66 p.
- COSTA, Lluís. *Sils*. Barcelona: Viena, 2003. 60 fotos.
- CREUS, Ricard. *Del cor de corb*. Girona, 2003. 12 p.
- CRUZ MOLINA, Elías. *Dos regiones en mi vida: de Iznájar a Girona*. Girona: Pagès, 2003. 125 p.
- CRUZ MOLINA, Elías. *Poemas de olé y olé*. Girona: Pagès, 2003. 38 p.
- CUESTA, Mery. *El Terrorisme domèstic d'Antoni Padrós al cinema independent de l'Espanya dels anys setanta*. Girona: Fundació Espais d'Art Contemporani, 2003. 253 p.
- DÁVALOS, Antoni [et al.]. *Protocolos de la Unidad de ICTUS del Hospital Josep Trueta de Girona*. Girona: Hospital Universitari de Girona Doctor Josep Trueta, 2003. 181 p.
- DIAO, Aliou [et al.]. *El blanc i el negre: un diàleg a fons sobre la immigració, política i ciutadania*. Girona: GRAMC, 2003. 184 p.
- DIVERSOS AUTORS. *Dominus Vobiscum. Història i vida del Seminari de Girona (del 1563 al 2003)*. Girona: JJ Comunicació, 2003. 281 p.
- DIVERSOS AUTORS. *Girona, de Carlemany al feudalisme (785-1057): El trànsit de la ciutat antiga a l'època medieval*. Girona: Ajuntament, 2003. 429 p.

I ara el Pla de l'Estany

INSTITUT CARTOGRÀFIC DE CATALUNYA.
Atles del Pla de l'Estany.
 Col·lecció Atles Comarcals de Catalunya.
 Diputació de Girona i Institut Cartogràfic de Catalunya.
 Barcelona, 2002. 237 p.

No deixa de ser un luxe tenir un atles de 237 pàgines d'una part de territori de 263 km². El Pla de l'Estany és petit, però si ha acabat mereixent ser una comarca, també pertoca que tingui dedicat un dels volums de la col·lecció d'atles comarcals de l'Institut Cartogràfic de Catalunya (ICC). El mèrit del petit privilegi que suposa per a una de les comarques més joves ser protagonista de tot just la sisena entrega d'aquesta magna col·lecció l'hem d'atribuir al conveni entre l'ICC i la Diputació de Girona que, a partir de 1998, va relançar la col·lecció, que havia quedat frenada després dels dos primers volums, dedicats a la Vall d'Aran i al Baix Llobregat. Aquest mèrit s'ha de fer extensiu al departament de geografia de la Universitat de Girona, al qual estan vinculats una gran part de l'extensa llista d'autors de l'atles, començant per Joan Nogué, que n'ha assumit la direcció i coordinació. Amb aquest nou volum, quatre dels sis atles publicats són de les comarques

gironines (Baix Empordà, Alt Empordà, Garrotxa i Pla de l'Estany).

La línia editorial de la col·lecció determina el format i l'estructura dels volums, que, amb el nom d'*atles*, segueixen «els paràmetres clàssics de la geografia regional», tal com diu el director de l'ICC en la presentació. Una vegada més, la comarca s'estudia des de la mateixa perspectiva geogràfica que, fa setanta anys, la va oficialitzar. La doble referència en les pàgines inicials al geògraf regional Pau Vila, pare de la divisió comarcal i de la geografia catalana, podem relacionar-la amb aquesta doble filiació d'objecte d'estudi i mètode. El producte resultant també és doble: monografia comarcal i atles; compilació completa d'estudis actualitzats amb una gran varietat de gràfics, dibuixos, esquemes i fotografies, i enriquida amb mapes topogràfics i temàtics que arrodoneixen el coneixement del territori.

L'obra comença amb una presentació de la comarca que incideix especialment en els treballs d'ordenació que n'argumenten la unitat. En aquesta mateixa línia, la descripció dels municipis que la formen va precedida d'una anàlisi de la seva estructura funcional.

El cos central de l'atles està format pels capítols dedicats a la història i a la

geografia física i humana. Els apartats que donen una visió global de la comarca s'alternen amb d'altres que aprofundeixen en especificitats singulars, com per exemple l'estany i el Clot d'Espolla, en el capítol de geografia física, o el creixement urbà de Banyoles, en el de geografia humana.

Una diferència remarkable respecte als volums anteriors és el tractament de l'última part, dedicada al medi ambient, que s'ha dividit en dos capítols: l'un, «Dominis paisatgístics», interpreta els diferents espais sense la parcialitat de la fragmentació temàtica, i l'altre, amb el títol de «Reptes ambientals», tracta els aspectes més rellevants de la sempre difícil convivència entre les activitats humanes i el medi ambient.

Un extens apartat de fonts bibliogràfiques i cartogràfiques i l'índex toponímic de rigor conclouen una obra de consulta i de lectura que dona una visió integral de la comarca amb una clara voluntat pedagògica a tots els nivells: una pàgina per km² de divulgació i erudició adreçada a escolars, batxillers, universitaris i estudiosos en general. No era imprescindible, però s'agraeix. Només s'estima allò que es coneix, i amb aquest atles segur que ens estimarem més aquesta petita part del món.

Josep Masdevall

Recull de sardanes

CASSÚ I JORDI, Francesc

De nit al pont de Sant Agustí

Cobla La Principal de la Bisbal
CD març de 2003

Vaig tenir el goig d'assistir a la presentació del CD *De nit al pont de Sant Agustí* del jove mestre Francesc Cassú a l'auditori de la Casa de Cultura de Girona. No cal dir que la vetllada fou meravellosa i que tots els presents aplaudírem amb entusiasme la Principal de la Bisbal i el compositor que la dirigeix.

Durant l'estiu, amb tota calma i desapassionament he escoltat cadascuna de les obres enregistrades i he constatat que són l'obra d'un compositor que en primer lloc té inspirades idees musicals; segonament, que sap com expressar-les i, finalment, que coneix la cobla en totes les seves característiques i possibilitats sonores.

Estan gravades per ordre de la seva creació, però combinant tots els estils, des de la intimitat i tendresa d'*Impressió* i de

Dolça de Nadal a la sardana *A la Bisbal, aplec d'argent* (i quin aplec!) a les de recerca d'innovadores harmonies i sonoritats insospitades en un conjunt d'instruments «de plaça».

En cadascuna de les obres trobem una inspiració melòdica ben expressada, que es va treballant tècnicament emprant tota la gamma de recursos tímbrics de què la cobla disposa. Tota aquesta progressió ens condueix de la mà, com aquell que no se n'adona, a uns finals exultants i esplendorosos. Tècnicament ens demostra un coneixement exhaustiu del treball harmònic i contrapuntístic que li permet treballar amb seguretat i escriure idees atrevides que es resolen senzillament en un esclat d'encisadores sonoritats.

Ens plau comprovar com la sardana de sempre no és solament la del popular «la-la-la» ni la dels que busquen obsessivament l'obra magistral de tècnica acústica prescindint de la connotació indispensable amb la manera catalana d'entendre la nostra dansa. Francesc Cassú en aquest recull ens demostra que sap el que fa i com pot fer país fent sonar belles melodies als instrumentistes de la cobla que dirigeix i que deixa sempre bona prova de la cultura musical del nostre poble.

Josep Viader

Història d'una entitat

DURAN I CODERCH, Salvador.

50è Aniversari. Centre Excursionista de Banyoles.

Centre Excursionista de Banyoles.
Banyoles, 2003.

Diverses són les raons i les causes per les quals una persona decideix escriure i, sobretot, fer públic un text. Pot haver-hi la pretensió de transcendència, el desig de transmetre coneixements, opinions o dubtes, les ganes d'entretenir tot explicant històries, el narcisisme d'aprofundir en un mateix, etc. Una de les raons que no s'han de menystenir gens, sobretot en les publicacions de caràcter local, és la consciència de fer un servei públic, un servei d'interès general. Aquesta és l'única raó que justifica el llibre de Salvador Duran: transmetre als banyolins i excursionistes en general la història d'una entitat amb una ideologia inicial ben determinada, amb una evolució ben clara i amb una importància prou rellevant en el teixit social banyolí. No pretén ser una història objectiva, ja que des de bon principi la implicació de l'autor s'hi fa evident: «El Centre, des del primer moment, ha estat un cúmul de persones que hi vàrem aprendre a estimar el territori i la tradició, a defensar l'ús de la llengua, que quasi ens havien arrabassat, a estimar el paisatge...». Tampoc pretén ser una història uní-

voca, ja que recull un munt de textos publicats en els butlletins del Centre per persones de diferent tarannà ideològic. Aquesta suma de molts elements també es nota en el llibre: és una suma que no acaba de formar una unitat. Un dels principals problemes que té el volum és que mai acabes de saber si hi parla el recopilador o si són opinions personals: tan aviat és Duran qui introdueix les opinions com ens trobem amb un text al final del qual apareix una signatura diferent. A més, quan l'autor parla no sempre ho fa amb la claredat que exigiria un text de divulgació, a causa d'errors sintàctics, de repeticions, de poca precisió lingüística.

El llibre està dividit en 31 capítols, de llargària diferent. Cada un està dedicat a un tema diferent, per això n'hi ha de considerablement llargs (el dedicat a la marxa dels 40 km, per exemple) i d'altres considerablement curts (el XXV, a propòsit del jovent; o el X, sobre la penya motorista). Està profusament il·lustrat i documentat fins al més petit detall, sobretot quan tracta els actes, les activitats. Això fa que el volum arribi fins a les 549 pàgines. Déu n'hi do la feinada que li va suposar, a Salvador Duran, fer aquest servei d'interès públic. I a fe que se n'ha sortit.

Xavier Xargay i Oliva

- DIVERSOS AUTORS. *Imatges de la nostra història*. Girona: El Punt, 2003. 287 p.
- EIXIMENIS, Francesc [a cura de Sadurní Martí]. *Àngels e demònies*. Barcelona: Quaderns Crema, 2003. 248 p.
- ESPAÑOL, Joaquim. *Girona: anatomia de la ciutat històrica*. Barcelona: Lunweg, 2003. 205 p.
- ESPONELLÀ, Núria. *Sunitha. Història d'una nena apadrinada*. Barcelona: Columna, 2003. 216 p.
- ESTOPIÑA, Alicia. *Fantaso*. Girona: CCG, 2003. 2.055 p.
- FÀBREGA, Xavier; HOMS, Ramon. *El misteri de Quintaforca*. Barcelona: Barcanova, 2003. 184 p.
- FAGES DE CLIMENT, Carles [edició a cura de Jaume Guillamet i Anna Teixidor]. *Articles*. Girona: Brau, 2003. 345 p.
- FARRIOL, Jaume. *El món des de la vall del Tenes*. Barcelona: Mediterrània, 2003. 176 p.
- FERRER I SANTALÓ, Joan; GAY, Josep-íctor. *Balnearis i aigües minerals*. Girona: Diputació, 2003. 96 p.
- FULLANA NOELL, Judit; BESALÚ, Xavier; VILÀ, Montserrat. *Alumnes d'origen africà a l'escola*. Girona: CCG, 2003. 237 p.
- GARRIDO, Samuel [et al.]. *Sindicalisme i món rural a Catalunya, 1990-1975*. Girona: CCG, 2003. 172 p.
- GIRALT-MIRACLE, Pau. *Visions panoràmiques de les comarques gironines*. Girona: Fundació Caixa de Girona, 2003. 84 p.
- GRANELL NOGUÉ, Glòria. *Prudenci Bertrana: els primers passos de l'artista*. Girona: Ajuntament, 2003. 256 p.
- GRAS, Jaume. *La Cerdanya: Històries i paisatges*. Barcelona: Viena, 2003. 81 p.
- GRAU, Anna. *Endarrere aquesta gent*. Barcelona: Columna, 2003. 248 p.

Viatge musical per l'Empordà

JOVE ORQUESTRA DE FIGUERES.
Suite Emporitana.
 Dir.: Xavier Pagès
 i Marcel Sabaté.
 Careli Records, 2002.

En aquest seu segon compacte, la Jove Orquestra de Figueres interpreta dues obres encarregades per la mateixa orquestra: *La tramuntana*, de Narcís Bonet, i la *Suite Emporitana*, on Llorenç Balsach, Narcís Bonet, Salvador Pueyo, Frederic Worth i Pilar Sanz posen música a diverses èpoques històriques de l'Empordà.

En un panorama reduït com el de les comarques gironines, el recurs a allò que ens és proper sempre és molt efectiu. Amb aquesta filosofia, la Jove Orquestra de Figueres ens ofereix un viatge musical per la història d'una de les comarques naturals més emblemàtiques del nostre entorn natural, a través de paisatges sonors contrastats i d'un text que lliga l'obra central d'aquest enregistrament i la doten d'unitat malgrat la seva diversitat d'autors. Això crea una paleta molt variada de colors i maneres d'entendre la pintura sonora que ens ofereix una visió panoràmica d'un conjunt d'autors que també pertanyen al nostre entorn musical més directe. Destacarem del conjunt del disc la presència d'una jove autora

gironina, Pilar Sanz, entre les escollides per a aquesta curiosa *suite*. A més hem de dedicar una especial atenció a Narcís Bonet, tant per l'enginyós moviment de la *suite* en què planteja un curiós paral·lisme entre la Grècia dels modes i la música catalana més nostrada, com per la seva obra *La tramuntana*, d'alt valor educatiu, que ocupa la primera part de l'enregistrament.

De totes maneres, el valor més gran i intrínsec d'aquest enregistrament és el testimoniatge d'un treball constant i tenaç adreçat a formar i donar a conèixer els músics i les músiques de les nostres comarques. En aquest sentit, hem d'encoratjar iniciatives com aquesta, que ajuden a difondre un treball de base d'una gran importància per al futur de les músiques de tota mena a les nostres contrades.

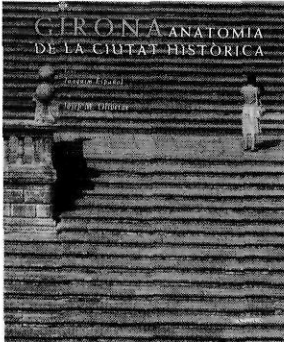
**Òscar Bonany
Capdeferro**

Les mirades sàvies

ESPAÑOL, Joaquim (text);
 OLIVERAS, Josep M. (fotografies)
Girona. Anatomia de la ciutat històrica.
 Ajuntament de Girona & Lunweg
 Editores, 2003. 205 p.

D'entrada, no és pas tasca d'una recensió com aquesta plantejar-se la viabilitat comercial de dos llibres com a mínim cosins que han aparegut gairebé simultàniament. El que ens ocupa ara és el llibre de Joaquim Español sobre la Girona històrica, que arriba precedit pel de Joaquim Nadal sobre la Seu, tots dos amb les generoses fotografies de Josep M. Oliveras, ambdós fruit de la col·laboració entre l'editorial Lunweg i l'Ajuntament de Girona, fins i tot amb portades intercanviables. Però el de Nadal és el llibre d'un historiador, mentre que el de J. Español és el d'un arquitecte i poeta; l'un té el temps com a vertebrador, l'altre l'espai; el primer té un *zoom* com a objectiu, l'esguard reconcentrant-se, el segon mira a través d'un gran angular, dilatant-se, de vegades a vol d'ocell. Precisament aquesta és una de les particularitats sorprenents del text d'Español, la seva capacitat d'abstracció que li permet sintetitzar espacialment la ciutat en termes purs de volums, d'espais, d'eixos, de llums, de tensions. Així, capítol a capítol, Girona hi és vista com una xarxa de recorreguts ascendants, o com un poderós espectacle

d'emergències arquitectòniques, com un teixit mil·lenari on la unitat i el tumult s'equilibren en una cohesió unitària i complexa alhora, perfecta, o com un joc d'espais barrocs sempre en tensió, en una constant dissecció que queda prou explícita en el subtítol del llibre, *Anatomia de la ciutat històrica*. Si aquesta mirada és la de l'arquitecte, la seva traducció en termes literaris pertany al poeta, que ha sabut comparar la baluerna de la catedral il·luminada amb un enorme lèmur nocturn, ha transformat els ponts de l'Onyar en grapes que uneixen dues ciutats dissemblants, i tota la ciutat vella en una pedrera de grans carreus separats per esquerdes profundes. L'arquitecte suggereix la possible reurbanització de la plaça Independència o dissenya cordialment dels colors de les façanes de l'Onyar, mentre el literat personalitza el text salpebrant-lo amb records de la seva infantesa gironina o proposant anècdotes il·lustratives de com els visitants reben ara aquest paisatge urbà.

Al capdavant, tanmateix, no és pas balder preguntar-se per la comercialitat d'un llibre com aquest, perquè això suposa preguntar-se pel seu públic potencial, que resta desdibuixat, i perquè, fet i fet, també acaba configurant el llibre, tant formalment com de continguts. Malgrat la seva aparença, no es tracta pas només d'un llibre d'aquells que en diuen «de regal», tot i que participa de l'edició luxosa, així com dels desavantatges que també solen acompanyar-los, com l'absència de referències bibliogràfiques concretes o la freqüent desvinculació entre il·lustracions i text. Com que aquest és molt més que un llibre per enriquir una sala d'estar, pagarà la pena que algun dia el text de Joaquim Espal arribi també en una edició més assequible i, per tant, trobi la quantitat de lectors que es mereix.

Josep Pujol i Coll

Territori de fantasmes

QUINTANA, Àngel.
Fàbula de lo visible. El cine como creador de realidades.
El Acantilado, Barcelona, 2003.
312 pàgines.

La frase «una imatge val més que mil paraules» —associada a una veritat inapel·lable— avui és un concepte trontollant i efímer.

La facècia de la representació visual com a sinònim d'una realitat física entra en crisi dins un món on els discursos filmics, elaborats per mecanismes tecnològics complexos, són capaços de manipular allò que entenem com a realitat i adequar-la a foscos interessos econòmics i polítics. Aquests són alguns dels temes que toca Àngel Quintana, professor de cinema de la UDG, en el seu nou llibre.

La primera part de l'obra parla de la representació i el concepte de mimesis, o imitació, fixat en la posada en escena cinematogràfica i, d'altra banda, plantejat en la novel·la del segle XIX, i s'erigeix en la voluntat de bastir-se com un repàs teòric, en to acadèmic, dels conceptes barallats per estudiosos i teòrics com Kraukauer o Bazin. La part final, que en opinió del ressenyador és la més atractiva per al gran públic, enumera les inquietuds artístiques d'autors més o menys con-

temporaris, entre els quals esmentem el concepte de reconciliació que venç les barreres de la solitud de Paul Thomas Anderson, director de *Magnolia*, o Spielberg amb *Salvar al soldado Ryan* (afegiríem Bryan Singer de *Sospechosos habituales*), on la Segona Guerra Mundial es tracta en base a l'impacte sobre l'americà corrent. El concepte de la realitat i atzar en Rohmer, la realitat dins la realitat que utilitza Antonioni a *Blow Up*, o el cas de Kiarostami amb *El viento nos llevará* (1999), una faula sobre uns cineastes en un viatge al nord de l'Iran per filmar una cerimònia mortuòria i on certs elements realistes, com el vehicle, prenen un accentuat camí d'abstracció (l'escena final d'un objecte surant a través d'un rierol és una de les imatges més colpidores i simbòliques de la cinematografia moderna). Finalment, ens endinsem en la «cultura de la sospita» postmoderna, que, com la dels nostres avis, amb Freud al capdavant, ens convida a no creure les imatges de la Guerra del Golf, tant l'original com la seqüela, perquè la realitat neix borda i representada, i un boirós atemptat terrorista als Jocs Olímpics d'Atlanta pot ser un cop d'efecte per pujar l'audiència. Uns fets que ens parlen del cinema com d'un territori de fantasmes. El més meravellós.

Moisès de Pablo